

examinata, ac in vim Apostolicæ auctoritatis eidem Congregationi specialiter ut præfertur, attributæ peracta, perutilia fore censentes, illaque propterea perpetuo et inviolabiliter observari, necnon Constitutionis nostræ munimine roborare volentes, motu proprio, non ad cujusquam Nobis super hoc oblata petitionis instantiam, sed ex certa scientia et matura deliberatione, deque Apostolicæ potestatis plenitudine præsentia decreta, omniaque et singula in eis contenta, tenore præsentium auctoritate Apostolica confirmamus et approbamus, etc....

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem anno Incarnationis Dominicæ 1697, Decimo Kal. Januarii, Pontificatus nostri anno septimo.

APPENDIX VIII

SACRA UTENSILIA QUÆ ECCLESIAE CATHEDRALI DEBENTUR, DECEDENTE EPISCOPO; ET QUÆ DEBENTUR EPISCOPO AB ECCLESIA CATHEDRALI

837. Ex sacris Canonibus Ecclesiæ cathedrali debentur post mortem Episcopi plura utensilia ab eodem Episcopo decedente relicta, quod nuper confirmavit Pius IX litteris apostolicis, *Cum illud plurimi*, 1 junii anno 1847, in hunc modum: *Sacra utensilia, quæ vigore Constitutionis S. Pii V incipientis, Romani Pontificis, Ecclesiis cathedralibus debentur, hæc esse edicimus: mitras scilicet, planetas, pluvialia, tunicellas, dalmaticas, sandalia, chirothecas, albas cum cingulis, linteos, amictus et his similia, item missalia, gradualia, libros cantus firmi et musicæ, libros pontificales, alterum, cui titulus canon Missæ; item calices, patenas, pyxides, ostensoria, thuribula; vas aquæ benedictæ cum aspersorio, pelvim cum urceo, vasa sacrorum oleorum, et urceolos una cum pelvibus et tintinnabulo, palmatorias, icones pacis, cruces archiepiscopales, candelabra cum cruce pro Altaris usu, baculum pastorem, faldistorium, aliasque res sacras sive paramenta, sive ornamenta, sive vasa, si quæ sunt etiam ex eorum natura usui profano congrua, dummodo non fuerint destinata: exceptis annulis et crucibus pectoralibus etiam cum sacris Reliquiis, et iis omnibus utensilibus cujusvis generis, quæ legitime probentur ab Episcopis defunctis comparata fuisse*

bonis ad Ecclesiam non pertinentibus, neque constet Ecclesiæ fuisse donata. Volumus propterea teneri, ac debere Episcopos conficere in forma authentica inventarium sacrorum utensilium, in quo pro rei veritate expriment quando acquisita fuerint, et speciali nota describant, quæ ex Ecclesiæ redditibus et proventibus sibi compararunt, ne alias præsumi debeat ea omnia redditibus Ecclesiæ comparata fuisse. Episcopi tamen, si Cardinales, obtinere solent a Pontifice indultum quo ab hac lege liberantur; vid. Encyclica Benedicti XIV, *Inter arduas*, 22 apr. 1749.

Cum Episcopus vult exercere Pontificalia tam in Ecclesia Cathedrali, quam in aliis, subministranda erunt a Cononicis e Sacristia Cathedralis paramenta sacra; nec tenetur de illis sibi providere, ut censuit S. C. G. (*decretum refert Scarfantionius, l. II, tit. 2*). Et hanc sententiam communiter tenent. — Quatenus vero Ecclesia Cathedralis non haberet redditus sufficientes pro comparandis prædictis paramentis et pro restauratione Ecclesiæ, tenetur Episcopus pro quarta parte fructuum suæ mensæ, et quoad reliquum tenentur contribuere Canonici. De cetero quando adsunt redditus destinati pro dicta comparatione suppellectilium et reparatione Ecclesiæ, ex eis facienda est reparatio, et comparanda sunt eadem suppellectilia juxta consuetudinem, quæ unice attendenda est¹.

APPENDIX IX

CONVENTIO

**Inter SS. D. Pium IX, Summum Pontificem, et Majestatem Suam
Cæsaream Regiam Apostolicam Franciscum Josephum I,
Austriæ Imperatorem, 25 sept. anno 1855².**

838. In nomine Sanctissimæ et Individuæ Trinitatis.

Art. 1. Religio Catholica Apostolica Romana in toto Austriæ Imperio, et singulis, quibus constituitur Ditionibus, sarta tecta conservabitur

¹ V. Opus recens et pluribus tomis distributum, *Institutiones Juris Canonici in varios tractatus divisæ*, auctore D. Bouix. Parisiis, apud Jacobum Lecoffre et Socios, 1852: tractatus *De Capitulis*, par. III, § 2, p. 282. — Scarfantionius, *Animadversiones ad lucubrationes canonicas Ceccoperii*. Lucæ. — L. Ferraris, *Bibliotheca Canonica*, etc. Edit. nova Montis Cassini, Neapoli; vº *Utensilia*, in Append.

² V. *Allocutio* Pii IX die 5 nov. 1855. — Wiseman, *Confereuze sul Con-*

semper cum iis juribus et prerogativis, quibus frui debet ex Dei ordinatione et canonicis sanctionibus.

Art. 2. Cum Romanus Pontifex primatum tam honoris quam jurisdictionis in universam, qua late patet, Ecclesiam jure divino obtineat, Episcoporum, Cleri et populi mutua cum sancta Sede communicatio in rebus spiritualibus, et negotiis ecclesiasticis nulli *placetum regium* obtinendi necessitati suberit, sed prorsus libera erit.

Art. 3. Archiepiscopi, Episcopi, omnesque locorum Ordinarii cum Clero et Populo diocesano pro munere officii pastoralis, libere communicabunt; libere item suas de rebus ecclesiasticis instructiones et ordinationes publicabunt.

Art. 4. Archiepiscopis et Episcopis id quoque omne exercere liberum erit, quod pro regimine Diocesum, sive ex declaratione, sive ex dispositione sacrorum Canonum juxta presentem et a sancta Sede approbatam Ecclesiae disciplinam ipsis competit ac praesertim :

a. Vicarios, consiliarios et adjutores administrationis suae constituere ecclesiasticos quoscumque ad praedicta officia idoneos judicaverint.

b. Ad statum clericalem assumere et ad sacros Ordines secundum Canones promovere quos necessarios aut utiles Diocesibus suis judicaverint, et e contrario quos indignos censuerint, a susceptione Ordinum arcere.

c. Beneficia minora erigere, atque collatis cum Caesarea Majestate consiliis, praesertim pro convenienti reditu assignatione, Paroecias instituere, dividere vel unire.

d. Praescribere preces publicas aliaque pia opera, cum id bonum Ecclesiae aut status populive postulet; sacras pariter supplicationes et peregrinationes indicere; funera aliasque omnes sacras functiones, servatis quoad omnia canonicis praescriptionibus, moderari.

e. Convocare et celebrare ad sacrorum canonum normam, Concilia provincialia et Synodos diocesanas, eorumque acta vulgare.

Art. 5. Omnis juventutis catholicae institutio in cunctis scholis tam publicis quam privatis conformis erit doctrinae Religionis catholicae. Episcopi autem ex proprii pastoralis officii munere dirigent religiosam juventutis educationem in omnibus instructionis locis et publicis et privatis, atque diligenter advigilabunt, ut in quavis tradenda disciplina

cordato austriaco. Milano, 1856. — *Civiltà Cattolica*, ser. II, vol. XII, et ser. III, vol. I; *Il Concordato*. — *Armonia*. Torino, 1855, n. 261 et seq. — *Amico Cattolico*. Milano, 1855. — Lettera pastorale dell'arcivescovo di Vienna, 15 nov.; it. dell'arcivescovo di Milano, 25 nov. 1855, *sul Concordato*. — Margotti, *Le vittorie della Chiesa nel primo decennio del Pontificato di Pio IX*. Torino e Milano, 1857; *tit. i Concordati*. — Vergottini, *Analisi del Concordato austriaco*. Venezia, 1857. Item Nardi, ccc.

nihil adsit, quod catholicae Religionis morumque honestati adversetur.

Art. 6. Nemo sacram Theologiam, disciplinam catechetica, vel Religionis doctrinam in quocumque instituto vel publico vel privato tradet, nisi cum missionem, tum auctoritatem obtinuerit ab Episcopo diocesano, cujus eandem revocare est, quando id opportunum censuerit. Publici Theologiae professores et disciplinae catecheticae magistri, postquam sacrorum Antistes de candidatorum fide, scientia ac pietate sententiam suam exposuerit, nominabuntur ex iis, quibus docendi missionem et auctoritatem conferre paratum se exhibuerit. Ut autem theologiae facultatis professorum quidam ab Episcopo ad Seminarii sui alumnos in Theologia erudiendos adhiberi solent, in ejusmodi professores nunquam non assumuntur viri, quos sacrorum Antistes ad munus praedictum obeundum praeter ceteris habiles censuerit. Pro examini- bus eorum, qui ad gradum doctoris Theologiae vel sacrorum Canonum adspirant, dimidiam partem examinantium Episcopus diocesanus ex doctoribus Theologiae vel sacrorum Canonum constituet.

Art. 7. In gymnasiis et omnibus, quas medias vocant, scholis pro juventute catholica destinatis, non nisi viri catholici in professores seu magistros nominabuntur, et omnis institutio ad vitae christianae legem cordibus inscribendam pro rei, quae tractatur, natura composita erit. Quinam libri in iisdem scholis ad religiosam tradendam instructionem adhibendi sint, Episcopi collatis inter se consiliis statuent. De Religionis magistris pro publicis gymnasiis mediisque scholis deputandis, firma manebunt quae hac de re salubriter constituta sunt.

Art. 8. Omnes scholarum elementarium pro catholicis destinatarum magistri inspectioni ecclesiasticae subditi erunt. Inspectores scholarum diocesanos Majestas Sua Caesarea ex viris ab Antistite diocesano propositis nominabit. Casu, quo iisdem in scholis instructioni religiosae haud sufficienter provisum sit, Episcopus virum ecclesiasticum, qui discipulis catechismum tradat, libere constituet. In ludimagistrum assumendo fides et conversatio intemerata sit oportet. Loco movebitur, qui a recto tramite deflexerit.

Art. 9. Archiepiscopi, Episcopi, omnesque locorum Ordinarii propriam auctoritatem omnimoda libertate exercebunt, ut libros religioni, morumque honestati perniciosos censura perstringant, et fideles ab eorumdem lectione avertant. Sed et Gubernium, ne ejusmodi libri in Imperium divulgentur, quovis opportuno remedio cavebit.

Art. 10. Quum causae ecclesiasticae omnes, et in specie quae fidem, Sacramenta, sacras functiones, necnon officia et jura ministerio sacro adnexa respiciunt, ad Ecclesiae forum unice pertineant, easdem cognoscat iudex ecclesiasticus, qui perinde de causis quoque matrimonialibus juxta sacros Canones et Tridentina cum primis decreta judi-

cium feret, civilibus tantum matrimonii effectibus ad iudicem sæculari rem remissis. Sponsalia quod attinet, auctoritas ecclesiastica iudicabit de eorum existentia, et quoad matrimonium impediendum effectibus, servatis quæ idem Concilium Tridentinum et Apostolicæ litteræ, quarum initium, *Auctorem fidei*, constituunt.

Art. 11. Sacrorum Antistibus liberum erit in Clericos honestum habitum clericalem eorum ordini et dignitati congruentem non deferentes, aut quomodocumque reprehensione dignos, pœnas a sacris Canonibus statutas et alias, quas ipsi Episcopi convenientes iudicaverint, infligere, eosque in monasteriis, seminariis, aut domibus ad id destinatis custodire. Idem nullatenus impediuntur, quominus censuris animadvertant in quoscumque fideles ecclesiasticarum legum, et Canonum transgressores.

Art. 12. De jure patronatu iudex ecclesiasticus cognoscat: consentit tamen S. Sedes, ut quando de laicali patronatu agatur, tribunalia sæcularia iudicare possint de successione quoad eundem patronatum, seu controversiæ ipsæ inter veros et suppositos patronos agantur, seu inter ecclesiasticos viros, qui ab iisdem patronis designati fuerint.

Art. 13. Temporum ratione habita, Sanctitas Sua consentit, ut Clericorum causas mere civiles, prout contractuum, debitorum, hæreditatum, iudices sæculares cognoscant et definiant.

Art. 14. Eadem de causa S. Sedes haud impedit, quominus causæ ecclesiasticorum pro criminibus seu delictis, quæ poenalibus imperii legibus animadvertuntur, ad iudicem laicum deferantur, cui tamen incumbet Episcopum ea de re absque mora certiore reddere. Præterea in reo deprehendendo et detinendo ii adhibebuntur modi, quos reverentia status clericalis exigit. Quod si in ecclesiasticum virum mortis, vel carceris ultra quinquennium duraturi sententia feratur, Episcopo nunquam non acta judiciaria communicabuntur et condemnatum audiendi facultas fiet, in quantum necessarium sit, ut de poena ecclesiastica eidem infligenda cognoscere possit. Hoc idem, Antistite petente, præstabitur, si minor poena decreta fuerit. Clerici carceris poenam semper in locis a sæcularibus separatis luent. Quod si autem ex delicto vel transgressione condemnati fuerint, in monasterio vel alia ecclesiastica domo recludentur.

In hujus Articuli dispositione minime comprehenduntur causæ majores, de quibus S. Concilium Tridentinum, sess. 24, c. 5 de Reform. decrevit. Iis pertractandis Sanctissimus Pater et Majestas Sua Cæsarea, si opus fuerit, providebunt.

Art. 15. Ut honoretur Domus Dei, qui est Rex Regum et Dominus Dominantium, sacrorum Templorum immunitas servabitur, in quantum id publica securitas, et ea, quæ justitia exigit fieri, sinant.

Art. 16. Augustissimus Imperator non patietur, ut Ecclesia Catholica, ejusque fides, liturgiæ institutiones sive verbis, sive factis, sive scriptis contemnantur; aut Ecclesiarum Antistites, vel ministri in exercendo munere suo pro custodienda præsertim fidei ac morum doctrina, et disciplina Ecclesiæ impediuntur. Insuper efficax, si opus fuerit, auxilium præstabit, ut sententiæ ab Episcopis in Clericos officiorum oblitos late executioni demandentur.

Desiderans præterea, ut debitus, juxta divina mandata, sacris ministris honor servetur non sinet quidquam fieri, quod dedecus iisdem afferre, aut eos in contemptum adducere possit: immo vero mandabit, ut omnes Imperii sui Magistratus et ipsis Archiepiscopis seu Episcopis, et Clero quacumque occasione reverentiam atque honorem eorum dignitati debitum exhibeant.

Art. 17. Seminaria episcopalia conservabuntur, et ubi dotatio eorum haud plene sufficiat fini, cui ad mentem S. Concilii Tridentini inservire debent, ipsi augendæ congruo modo providebuntur. Præsules diocesani eadem, juxta sacrorum Canonum normam, pleno et libero jure gubernabunt, et administrabunt. Igitur prædictorum Seminariorum rectores et professores, seu magistros nominabunt, et quotiescumque necessarium aut utile ab ipsis censebitur, removebunt. Adolescentes et pueros in iis efformandos recipient, prout Diocesibus suis expedire in Domino iudicaverint. Qui studiis in Seminariis hisce vacaverint, ad scholas alias cujuscumque instituti prævio idoneitatis examine, admitti, necnon servatis servandis, pro qualibet extra Seminarium cathedra concurrere poterunt.

Art. 18. Sancta Sedes proprio utens jure novas Dioceses eriget, ac novas earundem peraget circumscriptiones, cum id spirituale fidelium bonum postulaverit. Verumtamen quando id contigerit, cum Gubernio imperiali consilia conferet.

Art. 19. Majestas Sua Cæsarea in seligendis Episcopis, quos vigore privilegii Apostolici a Serenissimis Antecessoribus suis ad ipsam devoluti a S. Sede canonice instituendos præsentat seu nominat, in posterum quoque Antistitem imprimis comprovincialium consilio utetur.

Art. 20. Metropolitæ et Episcopi, antequam Ecclesiarum suarum gubernacula suscipiant, coram Cæsarea Majestate juramentum emittent sequentibus verbis expressum: *Ego juro et promitto, ad Sancta Dei Evangelia, sicut decet Episcopum, obedientiam et fidelitatem Cæsareæ Regiæ Apostolicæ Majestati et Successoribus suis, juro item et promitto, me nullam communicationem habiturum, nullique consilio interfuturum quod tranquillitati publicæ noceat, nullamque suspectam unionem, neque intra, neque extra Imperii limites*

conservaturum, atque si publicum aliquod periculum imminere resciverim, me ad illud avertendum nihil omissurum.

Art. 21. In cunctis Imperii partibus Archiepiscopis, Episcopis, et viris ecclesiasticis omnibus liberum erit de iis quæ mortis tempore relicturi sint, disponere juxta sacros Canones, quorum præscriptiones et a legitimis eorum hæredibus ab intestato successoris diligenter observandæ erunt. Utroque tamen in casu excipientur Antistitum diœcesanorum ornamenta et vestes pontificales, quæ omnia veluti mensæ episcopali propria erunt habenda, et ideo ad successores Antistites transibunt. Hoc idem observabitur quoad libros, ubi usu receptum est.

Art. 22. In omnibus Metropolitanis, seu Archiepiscopalibus, suffraganeisque Ecclesiis Sanctitas Sua primam Dignitatem confert, nisi patronatus laicalis privati sit, quo casu secunda substituetur. Ad ceteras Dignitates et præbendas canonicas Majestas Sua nominare perget, exceptis permanentibus iis, quæ liberæ collationis episcopalis sunt, vel juri patronatus legitime acquisito subjacent. In prædictarum Ecclesiarum Canonicos non assumuntur nisi Sacerdotes, qui et dotes habeant a Canonibus generaliter præscriptas, et in cura animarum, aut negotiis ecclesiasticis, seu in disciplinis sacris tradendis cum laude versati fuerint. Sublata insuper erit natalium nobilium, seu nobilitatis titulorum necessitas, salvis tamen conditionibus, quas in fundatione adjectas esse constat. Laudabilis vero consuetudo Canoniciatus publico indicto concursu conferendi, ubi viget, diligenter conservabitur.

Art. 23. In Ecclesiis Metropolitanis et Episcopalibus, ubi desint, tum Canonicus Pœnitentiarius, tum Theologalis, in Collegiatis vero Theologalis, Canonicus, juxta modum a S. Concilio Tridentino præscriptum, sess. 5, cap. 1, et sess. 24, c. 8 *de Reform.*, ut primum fieri poterit, constituentur, Episcopis præfatas præbendas secundum ejusdem Concilii sanctiones et Pontificia respective decreta conferentibus.

Art. 24. Parochiis omnibus providebitur publico indicto concursu, et servatis Concilii Tridentini præscriptionibus. Pro Parochiis ecclesiastici patronatus presentabunt patroni unum ex tribus, quos Episcopus enuntiata superius forma proposuerit.

Art. 25. Sanctitas Sua, ut singularis benevolentiae testimonium Apostolicæ Francisci Josephi Imperatoris et Regis Majestati præbeat, Eidem atque catholicis ejus in Imperio Successoribus indultum concedit nominandi ad omnes Canoniciatus et Parochias, quæ juripatronati ex fundo religionis ita studiorum derivanti subsunt, ita tamen ut seligat unum ex tribus, quo publico concursu habito, Episcopus ceteris digniores judicaverit.

Art. 26. Parochiis, quæ Congruam (pro temporum et locorum ratione) sufficientem non habeant, dos quamprimum, fieri poterit, augetur, et Parochis catholicis ritus orientalis eodem ac latini modo consulatur. Ceterum prædicta non respiciunt Ecclesias Parochiales jurispatronatus sive ecclesiastici sive laicalis canonice acquisiti, quarum onus respectivis patronis incumbet. Quod si patroni obligationibus eis a lege ecclesiastica impositis, haud plene satisfaciant, et præsertim quando Parocho dos ex fundo religionis constituta sit, attentis pro rerum statu attendendis, providendum erit.

Art. 27. Cum jus in bona ecclesiastica ex canonica institutione derivet, omnes qui ad beneficia quæcumque vel majora vel minora nominati seu presentati fuerint, bonorum temporalium eisdem adnexorum administrationem non nisi virtute canonicæ institutionis assumere poterunt. Præterea in possessione Ecclesiarum Cathedralium bonorumque adnexorum, quæ in canonicis sanctionibus et præsertim in Pontificali et Cæremoniali Romano præscripta sunt, accurate observantur, quocumque usu sive consuetudine in contrarium sublata.

Art. 28. Regulares qui secundum Ordinis sui constitutiones subjecti sunt Superioribus generalibus penes Apostolicam Sedem residentibus ab iisdem regentur ad præfatarum constitutionum normam, salva tamen Episcoporum auctoritate juxta Canonum, et Tridentini præcipue Concilii sanctiones. Igitur prædicti Superiores generales cum subditis, cunctis in rebus ad ministerium ipsis incumbens spectantibus, libere quoque visitationem in eosdem exercebunt. Porro regulares absque impedimento respectivi Ordinis, Instituti, seu Congregationis regulas observant, et juxta sanctæ Sedis præscriptiones candidatos ad novitium, et ad professionem religiosam admittunt.

Hæc omnia pariter observantur quoad Moniales in iis, quæ ipsas respiciunt.

Archiepiscopis et Episcopis liberum erit in propriis Diœcesibus Ordines seu Congregationes religiosas utriusque sexus juxta sacros Canones constituere; communicabunt tamen ea de re cum Gubernio Imperiali consilia.

Art. 29. Ecclesia jure suo pollebit novas justo quovis titulo libere acquirendi possessiones; ejusque proprietas in omnibus, quæ nunc possidet, vel in posterum acquirat, inviolabilis solemniter erit. Proinde quoad antiquas novasque ecclesiasticas fundationes, nulla vel suppressio vel unio fieri poterit absque interventu auctoritatis Apostolicæ Sedis, salvis facultatibus a S. Concilio Tridentino Episcopis tributis.

Art. 30. Bonorum Ecclesiasticorum administratio apud eos erit, ad quos secundum Canones spectat. Attentis autem subsidiis, quæ Augustissimus Imperator ad Ecclesiarum necessitatibus providendum ex pu-

hlico ærario benigne præstat et præstabit, eadem bona vendi, vel notabili gravari onere non poterunt, nisi tum S. Sedes, tum Majestas Sua Cæsarea, aut ii, quibus hoc munus demandandum duxerint, consensus tribuerint.

Art. 31. Bona quæ fundos, uti appellant, Religionis et Studiorum constituunt, ex eorum origine ad Ecclesiæ proprietatem spectant, et nomine Ecclesiæ administrantur, Episcopis inspectionem ipsi debitam exercentibus juxta formam, de qua S. Sedes cum Majestate Sua Cæsarea conveniet.

Redditus fundi Religionis, donec collatis inter Apostolicam Sedem et Gubernium Imperiale consiliis, fundus ipse dividatur in stabiles et ecclesiasticas dotationes, erunt erogandi in divinum cultum, in Ecclesiarum ædificia, et in Seminaria, et in ea omnia, quæ ecclesiasticum respiciunt ministerium. Ad supplenda quæ desunt, Majestas Sua eodem quo hucusque modo in posterum quoque gratiose succurret; immo, si temporum ratio permittat, et ampliora subministraturus est subsidia. Pari modo redditus fundi studiorum unice impendentur in catholicam institutionem, et juxta piam fundatorum mentem.

Art. 32. Fructus beneficiorum vacantium, in quantum hucusque consuetum fuit, inferentur fundo Religionis, eique Majestas Sua Cæsarea proprio motu assignat quoque Episcopatum et Abbatiarum sæcularium per Hungariam et Ditiones quondam adnexas vacantium redditus, quos Ejusdem in Hungariæ regno prædecessores per longam sæculorum seriem tranquille possederunt. In illis Imperii provinciis, ubi fundus Religionis haud exstat, pro quavis Diœcesi instituentur Commissiones mixtæ, quæ juxta formam et regulam, de quibus Sanctitas Sua cum Cæsarea Majestate conveniet, tam Mensæ episcopalis, quam beneficiorum omnium bona vacationis tempore administrabunt.

Art. 33. Cum durante præteritarum vicissitudinum tempore, plerisque in locis Austriacæ Ditionis, ecclesiasticæ decimæ civili lege de medio sublata fuerint, et attentis peculiaribus circumstantiis fieri non possit, ut earundem præstatio in toto Imperio restituatur, instante Majestate Sua et intuitu tranquillitatis publicæ, quæ Religionis vel maxime interest, Sanctitas Sua permittit ac statuit, ut salvo jure exigendi decimas, ubi de facto existit, aliis locis earundem decimarum loco, seu compensationis titulo, ab Imperiali Gubernio assignarentur dotes, seu in bonis fundisque stabilibus seu super Imperii debito fundatæ, iisque omnibus et singulis tribuantur, qui jure exigendi decimas potiebantur: itemque Majestas Sua declarat dotes ipsas habendas omnino esse prout assignatæ fuerint, titulo oneroso, et eodem ac decimæ, quibus succedunt, jure percipiendas tenendasque esse.

Art. 34. Cetera ad personas et res ecclesiasticas pertinentia quorum nulla in his articulis mentio facta est, dirigentur omnia et administrabuntur juxta Ecclesiæ doctrinam et ejus vigentem disciplinam a S. Sede approbatam.

Art. 35. Per solemnem hanc Conventionem leges, ordinationes et decreta quovis modo et forma in Imperio Austriaco et singulis, quibus constituitur, Ditionibus hactenus lata, in quantum illi adversantur, abrogata habebuntur: ipsaque Conventio, ut lex Status deinceps eisdem in Ditionibus perpetuo vigeat. Atque iccirco utraque Contractantium pars spondet Se, Successoresque suos omnia et singula, de quibus conventum est, sancte servaturos. Si qua verum in posterum supervenerit difficultas, Sanctitas Sua et Majestas Cæsarea invicem conferent ad rem amice componendam.

Art. 36. Ratificationum hujus Conventionis traditio fiet intra duorum mensium spatium a die hisce articulis apposita, aut citius, si fieri potest... (*Ratificationes locum habuerunt, et jam a die 25 sept. 1855 celebris hæc Conventio cedro digna obligare cepit.*)

INDEX TOMI PRIMI

Monitum editoris	V
Epistola PII PAPE IX ad Auctorem	VII
Auctoris allocutio ad PIUM PAPAM IX.	IX
Auctoris præloquium	XIII
Quæstio prolegomena, ac totius Operis partitio	1
Monita duo	5

TRACTATUS PRIMUS.

DE ACTIBUS HUMANIS ET DE CONSCIENTIA.

DISPUT. I. De actibus humanis	7
CAP. I. De intellectu, et voluntate, ejusque actibus et impedimentis.	10
Art. i. De violentia et metu	19
Art. ii. De ignorantia, et concupiscentia	25
CAP. II. De libertate	31
CAP. III. De moralitate ejusque fontibus	41
Art. i. De morali actionis objecto et fine	45
Art. ii. De circumstantiis	50
DISPUT. II. De conscientia	58
CAP. I. De conscientie natura et obligatione	58
CAP. II. De conscientie divisione	60
Art. i. De conscientia vera, falsa atque perplexa	61
Art. ii. De conscientia scrupulosa et laxa	66
Art. iii. De conscientia certa et dubia	69
Art. iv. De conscientia probabili et improbabili	76
§ 1. De opinione probabili considerata in se ipsa et in sua probabilitate propria	77
§ 2. De opinione probabili considerata respective et compa- rate ad opinionem contrariam	82
Animadversiones, et conclusio	105

A. Auctores, qui in dubio stant (plus vel minus) pro sententia favente legi.	108
B. Auctores qui in dubio stant (plus vel minus) pro libertate.	110
<i>Adnotationes</i> ad Tractatum primum.	112

TRACTATUS SECUNDUS.

DE LEGIBUS.

DISPUT. I. De legibus generatim.	159
CAP. I. De legis natura generatim et ejus divisione.	159
CAP. II. De lege æterna, naturali atque divina positiva.	145
CAP. III. De legis humanæ natura, auctore ac necessitate.	155
Art. I. De auctore legis Ecclesiasticæ.	157
<i>Scholium.</i> De temporali Romani Pontificis potestate.	172
Art. II. De auctore legis civilis.	175
CAP. IV. De legis humanæ materia atque subjecto.	180
CAP. V. De legis humanæ vi et obligatione.	190
Art. I. De vi et obligatione legis pœnalis et mixtæ.	196
Art. II. De vi et obligatione legis irritantis.	199
CAP. VI. De conditionibus ad legis vim.	201
Art. I. De materia capacitate, superioris intentione et legis justitia.	202
Art. II. De legis promulgatione.	205
CAP. VII. De legis observantia et executione.	210
CAP. VIII. De legis interpretatione et mutatione.	219
Art. I. De legis dispensatione, derogatione, abrogatione et cessatione.	224
Art. II. De privilegio et consuetudine.	256
DISPUT. II. De Præceptis Ecclesiæ.	245
QUESTIO PRÆAMBULA.	245
CAP. I. De primo Ecclesiæ præcepto seu Missæ auditione.	246
CAP. II. De secundo Ecclesiæ præcepto, seu Jejunio ecclesiastico.	254
Art. I. De abstinencia a carnibus et lactiniis.	258
Art. II. De unica refectione, et quando sumenda.	262
§ <i>unicus.</i> De collatiuncula vespertina.	268
Art. III. De causis a jejunii præcepto excusantibus.	269
CAP. III. De ultimo præcepto, seu de decimis.	275
<i>Scholium.</i> De primitiis et oblationibus.	278
<i>Adnotationes</i> ad Tractatum secundum.	280

TRACTATUS TERTIUS.

DE OBLIGATIONIBUS.

QUESTIO PRÆAMBULA.	363
DISPUT. I. De obligationibus in Societate religiosa.	364

CAP. I. De obligationibus Laicorum.	565
CAP. II. De obligationibus Clericorum.	566
Art. I. De obligationibus Clericorum communibus.	567
§ 1. De iis quæ Clericis generatim ac communiter præscripta sunt.	567
§ 2. De iis quæ Clericis generaliter et communiter prohibentur.	577
Art. II. De obligationibus Ecclesiasticorum in particulari.	587
§ 1. De Episcopis ac de Vicariis generalibus.	587
§ 2. De obligationibus Canonicorum.	594
§ 3. De Vicariis Foraneis et Parochis.	598
N. 1. De Parochi moribus et residentia.	400
N. 2. De Parochi studio relate ad Parochialem Ecclesiam, ac functiones sacras.	409
N. 3. De Parochi cura relate ad populum.	411
<i>Scholium.</i> De Parochorum Coadjutoribus et de Vice-Parochis.	425
§ 4. De Presbyteris simplicibus ac cæteris Clericis.	427
CAP. III. De obligationibus Religiosorum.	435
Art. I. De natura, origine et præstantia status Religiosi.	435
Art. II. De vocatione et novitiatu.	441
Art. III. De professione religiosa, ejusque effectibus.	446
§ 1. Votum paupertatis.	451
§ 2. Votum castitatis ac clausura.	453
§ 3. Votum obedientiæ.	456
<i>Scholium.</i> De Religioso ejecto, fugitivo, apostata, disperso et reformato.	458
<i>Corollarium.</i> De monialium superiorissa et visitatore, de educandis, de Congregationibus virorum ac mulierum votis solemnibus carentium.	459
DISPUT. II. De obligationibus in societate civili.	461
CAP. I. De obligationibus publicis.	462
Art. I. De obligationibus Principum et Subditorum.	462
Art. II. De personis ad Forum spectantibus.	464
§ 1. De obligationibus Accusatoris et Rei, Judicis et Testis.	464
§ 2. De Advocatis, Procuratoribus, Referentibus, Secretariis ac Notariis.	474
Art. III. De Medicis et Pharmacopolis.	479
CAP. II. De obligationibus privatis.	482
Art. I. De obligationibus in societate paterna.	482
§ 1. De obligationibus parentum et filiorum.	482
§ 2. De Tutoribus, Minoribus, Magistris, et Discipulis.	490
Art. II. De obligationibus in societate conjugali et herili.	496
<i>Scholium.</i> De obligationibus Superiorum et Inferiorum generatim erga se invicem.	500
<i>Adnotationes</i> ad Tractatum tertium.	501

TRACTATUS QUARTUS.

DE VITIIS ATQUE DE PECCATIS IN GENERE ET SPECIE AC DE CENSURIS.

DISPUT. I. De vitiis atque de peccatis in genere.	574
CAP. I. De peccato originali.	577
Art. I. De peccati originalis existentia.	577
Art. II. De peccati originalis subjecto, natura et effectibus.	585
CAP. II. De peccato personali.	590
Art. I. De peccato actuali ratione causæ occasionalis.	592
<i>Corollarium.</i> De tentationibus.	597
Art. II. De distinctione specifica peccatorum, et eorum differenti gravitate.	599
§ 1. De peccato mortali.	603
§ 2. De peccato veniali.	608
Art. III. De distinctione numerica peccatorum.	611
Art. IV. De peccato ratione modi quo patrat.	614
<i>Corollarium.</i> De peccati actualis effectibus.	625
<i>Adnotationes</i> ad Tractatum quartum.	628

APPENDICES

AD TOMUM PRIMUM.

APPENDIX I ^a . Series chronologica propositionum ab Apostolica Sede damnatarum.	648
Propositiones damnatæ ab Alexandro VII ann. 1659, 1665, 1666.	648
Propositiones damnatæ ab Innocentio XI ann. 1676, 1686, in globo.	652
Propositiones damnatæ ab Alexandro VIII ann. 1690, in globo.	665
Propositiones damnatæ ab Innocentio XII anno 1699, in globo.	665
Propositiones damnatæ a Clemente XI anno 1715, in globo.	668
Propositiones damnatæ a Benedicto XIV anno 1752, in globo.	674
Propositiones damnatæ a Pio VI anno 1786, singillatim in ejus celebri Bulla <i>Auctorem fidei</i>	676
APPENDIX II ^a . Romanarum Congregationum responsa plurima ac novissima ad praxim maxime spectantia.	697
Decreta generalia circa Missas privatas feria V et Sabbato majoris hebdomadæ.	775
Regula celebrandæ Missæ pro sponso et sponsa.	776
APPENDIX III ^a . De nitore et munditie sacræ suppellectilis.	778
APPENDIX IV ^a . S. Apostolicæ Sedis responsa quædam recentiora circa Jejunium.	785
APPENDIX V ^a . De Synodo Diocesana notionem præcipuam.	787

APPENDIX VI ^a . Monita magni momenti ad Clerum quoad modum maxime sese externe gerendi.	794
APPENDIX VII ^a . Bulla <i>Nuper</i> Innocentii XI super celebratione Missarum, illarumque reductione; necnon super earumdem oneribus perpetuis suscipiendis; et Religiosorum numero ultra reditus et consuetas eleemosynas locorum Regularium non habendo.	799
APPENDIX VIII ^a . Sacra utensilia quæ Ecclesiæ Cathedrali debentur, cedente Episcopo; et quæ debentur Episcopo ab Ecclesiâ Cathedrali.	812
APPENDIX IX ^a . Conventio inter Pium Papam IX, et F. Josephum I Austriæ Imperatorem; 25 sept. 1855.	815

FINIS INDICIS TOMI PRIMI

